
IZVEŠTAJ FOKUS GRUPE

Mediji i kultura

Novembar 2015. Priština

**FORUMI
KULTUROR**

Rrjeti i organizatave të pavarura
të kulturës të Kosovës

Rrjeti i organizatave të pavarura të
kulturës të Kosovës
www.forumikulturor.net

**FORUMI
KULTUROR**

Rrjet i organizatave të pavarura të kulturës të Kosovës

Rrjet i organizatave të pavarura të kulturës të Kosovës
www.forumikulturor.net

Izrada ovog izveštaja je omogućena preko podrške Kancelarije Evropske unije na Kosovu i Međunarodnog centra Olof Palme, podržanog od Vlade Švedske

“Ova publikacija je objavljena uz pomoć Evropske unije. Za sadržaj ove publikacije odgovoran je samo Kulturni forum, i nikako ne predstavlja stavove Evropske unije i Međunarodnog centra Olof Palme”

IZVEŠTAJ O KONFERENCIJI

Mediji i kultura

Autor:

Rozafa Basha

Projekat finansiran od EU i
upravljan od Kancelarije
Evropske unije na Kosovu

SWEDEN

Uvod

Fokus grupa “Mediji i kultura” je održana 13. novembra 2015. godine u okviru projekta Forum za razvoj kulture, preko kojeg se stremi da se dalje razvije i osnaži Kulturni forum osnovan 2011. godine, dajući vredne savete i znanja o politikama kulture na Kosovu. Projekat podržava Kancelarija Evropske unije na Kosovu, dok ga primenjuju Kulturni forum, Pozorište Oda i DokuFest.

Diskusija u Fokus grupama se razvila oko istraživačkih tema koje su se fokusirale na medijima i kulturi. Fokus grupu je vodila Besa Luci, novinarka i glavna urednica Kosovo 2.0. Između ostalog, ovo se istraživanje fokusiralo na analizi prirode povezanosti između medija i kulture; mediji i kultura kao instrumenti koji omogućavaju jednu platformu za društveni razvoj, itd. Preko ovog istraživanja takođe se stremi određivanje nekih od pitanja koji karakterišu odnos između medija i kulture na Kosovu, kao i davanje interesantnih perspektiva i trendova koji bi se kasnije mogle dublje analizirati. U ovom istraživanju u svojstvu medija se obuhvaća samo novinarstvo, dok se kultura tretira sa dve tačke gledišta: kultura kao način proizvodnje kulturnih aktivnosti i

medijski tekst kao “kulturni” artefakt. Da bi dali odgovor na gore navedenim pitanjima u kosovskom kontekstu, autorka u ovom istraživanju posebno razmatra ulogu koja se opisuje medijima i koju mediji primenjuju, kao i način kako mediji predstavljaju aktivnosti i kulturnu proizvodnju. Fokus grupa je imala za cilj da obdobi ovo istraživanje sa informacijama i sadržajem.

Aktivnosti projekta “Forum za razvoj kulture” su počele u decembru 2013. godine. Njegovo trajanje je predviđeno do novembra 2015. godine. Tokom dvogodišnjeg razdoblja, Forum za razvoj kulture će izaći sa najmanje 28 proizvoda politika kulture, koje će proizići iz istraživanja, debata, fokus grupa i konferencija. Preko projekta će se osnažiti mreža zajednice nezavisne kulture, izgraditi će se njeni unutrašnji kapaciteti i uticaće se na sastavljanju politika kulture na Kosovu preko proizvodnje znanja o kulturi. Takođe, putem projekta će se pospešiti dijalog i saradnja između sektora nezavisne kulture i javnih vlasti u cilju iznalaženja konkretnih rešenja za razvoj kulture na Kosovu.

Fokus grupa “Kultura u državnim

politikama Kosova", je održana 13. oktobra 2015.godine u Prištini, gde su prisustvovali sledeći učesnici: Ardianë Pajaziti, Besa Luzha, Arban Mehmeti, Reze Kryeziu, Valon Xhabali, Besa Luci - autorka istraživanja, i Rozafa Basha, voditeljka fokus grupe.

Diskusije – sažetak glavnih diskusija

Fokus grupa je otvorena sa jednom kratkom prezentacijom Bese Luci, autorke istraživanja. Ona je na početku predstavila strukturu i cilj njenog istraživanja, kao i usredsredila se na problematikama koje su po njoj glavne da bi se razumeo odnos između medija i kulture u kosovskom društvu. Između ostalog, ona je predstavila različite uloge medija u odnosu sa kulturom uopšte. Jedan od glavnih fokusa tretiranja ove teme, autorka je naglasila na predominantnim trendovima proizvodnje, predstavljanja i “pakovanja” vesti na Kosovu. Po njenom mišljenju, trendovi koji dominiraju su: “protokolarno novinarstvo” – gde se mediji fokusiraju samo na vestima iz konferencija za medije i objavama za štampu; kultura kao “meko pitanje” – gde se kulturni tekst predstavlja kao tekst za razonodu i slobodno vreme; kultura kao “meka vlast” – praksa preko koje kulturno predstavljanje i proizvodnja se nadovezuje sa boljim i većim predstavljanjem u međunarodnim forumima i gde kulturni akteri imaju uticaj na stvaranju širih razumevanja politika identiteta; onlajn mediji; mediji kao “javni službenici” kulture – odgovornost za nadgledanje funkcionisanja javnih kulturnih insti-

tucija i načini kako se traži odgovornost od njih; slaba profesionalna sprema novinara i finansijska neodrživost, koja utiče na to kako novinar razume njegovu ulogu u medijima i kako se postavljaju urednički prioriteti.

Autorka je takođe navela da iako na prvom pogledu mediji na Kosovu dobro pokrivaju kulturu, zato što svaki dnevni list ali i informativni portali imaju sekciju za kulturu, a sada postoje i ekskluzivne internet stranice za kulturu i gotovo svaka televizija ili radio stanica imaju svoje emisije o kulturi, još je nejasno šta prenosi ceo ovaj kulturni sadržaj u medijima i unutar kojeg okvira se isti predstavlja. Po mišljenju autorke, ovo pitanje je od velikog značaja zato što ideološki pristup prema medijima i kulturi pokazuje sadržaje i poruke koje se prenose što na jednu stranu odražavaju dominantni sistem vrednosti i verovanja, ali takođe pokazuju kako se predstavlja i unapređuje mišljenje o kulturi i medijima uopšte.

Nedovoljna finansijska podrška kulture u medijima

Posle prezentacije od strane autorke, otvorena je diskusija sa prisutnima. Na početku se razgovor fokusirao na bleedoj ili nedovoljnoj podršci medija koji se ekskluzivno bave kulturom. Po g-đi. Pajaziti, direktorki Kultplusa, preduzeća oklevaju da daju podršku kulturnim medijima ili portalima zato što se ona uglavnom fokusiraju na one medije koji su načitaniji ili najklikovaniji zato što tu leži i najveća dobit. Mase ulgavnom najviše čitaju vesti iz showbiza i rasonode, s toga dnevni listovi i portali odlučuju da najviše plasiraju takve vesti. Kao što je gorenavedeno, osim nedovoljne podrške preduzeća, takođe nedostaje državna podrška medijima koji se ekskluzivno bave kulturom. Neki objašnjavaju ovo nedovoljnu podršku sa opštim stavom da jedna takva državna sponsoracija se vidi kao konflikt interesa i političko uzimanje strane. Ove godine je MKOS dao jedan veoma mali budžet za gorenavedenu informativnu platformu, gde po g-đi. Pajaziti, taj je iznos krajne mali uzimajući u obzir aktivnost koju Kultpuls obavlja. Postoje neki primeri iz regiona, kao što je portal za kulturu u Hrvatskoj, www.kulturpunkt.hr, koji za najveće podržavaoce ima Ministarstvo kulture Hrvatske i Upravu obrazovan-

ja, kulture i sporta opštine Zagreb. Nadovezujući se sa ovom temom, g-đa. Luzha je kazala da mediji kao što je Kultplus, uzimajući u obzir da je njihov primarni cilj unapređenje umetnosti i kulture, trebalo bi imati veću podršku od strane MKOS-a, zbog toga što ovo ministarstvu ima i jednu upravu, čiji je glavni cilj unapređenje kulture.

Za razliku on nejavnih informativnih platformi, javni mediji koji se plaćaju preko poreza građana i koji, po prisutnima, su dužni da pružaju službe javnosti, u njihovim programima trebaju uvrstiti više kulture. Emisije iz kulture i umetnosti, kao i emisije vaspitno-obrazovnog karaktera za decu i mlade ne postoje ili je njihov broj veoma mali. Po g-đi. Kryeziu, i one koje postoje, po istraživanju urađenom u okviru festivala ReMusica, se prikazuju u kasnim satima, gde je broj gledaoca koji mogu otići mali. To se najviše vidi u javnom televizijskom servisu, koji iako finasiran iz državne kase, dosta zaostaje u pružanju kulturnih i umetničkih sadržaja na odnosu sa nekim privatnim televizijama. Prisutni su sugerisali na ovoj tački da javni mediji, kao što je RTK, uzimajući u obzir da je već proširen u 4 kanale, jedan kanal da bude ekskluzivno

rezervisan za umetnost i kuluru. Primer dat od prisutnih je bio radio BBC 3, koji ekskluzivno daje sadržaje iz umetnosti i kulture.

Što se tiče prostora koji mediji daju kulturi, dati su primeri kada pre svega marketing sužava prostor za kulturu i umetnost. Stoga, česti su slučajevi kada se u zadnjem momentu tekst o umetnosti i kulturi skraćuje ili se odstranjuje da bi se našlo mesta za reklamu.

Nedostatak prave finansijske podrške utiče i na kvalitet tekstova o umetnosti i kulturi. Po prisutnima, novinari kulturu su novinari sa najnižim platama u upoređivanju sa novinarima koji pokrivaju druge sektore. Uzimajući u obzir takve uređivačke politike i da se ovaj sektor malo plaća, motivacija za kvalitativno pokrivanje ovog polja je manja. Učesnici su se složili da iako ima izuzetaka, nedovoljna svest preduzeća ali i javnog sektora za podržavanje kulture u medijima kao i medije kulture uglavnom dolazi kao rezultat pogrešnog društvenog stava kod nas gde se kultura ne vidi kao nešto što ne donosi privredni razvoj.

Da li mediji imaju mandat za promovisanje kulture i umetnosti?

U nastavku se razmatrao mandat medija u promovisanju kulture i umetnosti kao i o stvaranju i objavljivanju vesti o ovom polju. Znajući da mediji stvaraju trendove dajući određene vesti, postavilo se pitanje da li postoji neki mehanizam preko kojeg se mediji obavezuju da objavljuju više vesti o kulturi i umetnosti. Između ostalog, pristuni su se složili sa činjenicom da postoji jedna velika praznina u obrazovnom sistemu što se tiče kulture i umetnosti. Ovaj bi se problem početno trebao tretirati preko reformi u obrazovnom sistemu sa kojim bi se trebalo baviti različiti resori. MONT i MKOS trebaju dati doprinos da se umetnost i kultura više obuhvate u nastavnim planovima i programima, da bi se između ostalog sa time uticalo na edukaciji ukusa. U vezi sa tim, postavilo se pitanje da li mediji imaju jedan takav emancipativan mandat kao i šta treba da znači ova obrazovna uloga.

Učesnici su se uglavnom složili da kada se radi o edukaciji ukusa za umetnost i kulturnu emancipaciju mediji imaju značajnu ulogu, pogotovo na objašnjavanju, analizi i stvaranju osnovnih pojmova o ovim poljima. Takođe se naglasilo da osim davanja vesti o kulturnim događajima i aktiv-

nostima, mediji mogu igrati edukativnu ulogu preko emitovanja dokumentarnih filmova i specijalizovanih emisija u slučaju televizijskih medija, ali i objavljujućih i kritičkih tekstova u slučaju štampanih medija. Po prisutnima, ovo ulogu treba pogotovo da igraju javni mediji, koji u saradnji sa vladinim resorima trebaju dati doprinos u povećanju kulturnog nivoa kod mladih.

U nastavku su pristuni postavili pitanje da li postoji način da umetnički i kulturni stvaraoci uđu u partneritetski odnos sa nekim medijima da bi sa time doprineli povećanju kulturnog sadržaja u medijima. Zbog toga što privatna i javna finansijska podrška nedostaje, koji je način da zajednica umetnika saraduje sa medijima da bi time pomogli u povećanju emancipativne u kulturne uloge za društvo u celini. G-đa. Luzha pokazala je praksu festivala Chopin Fest, kojeg ona vodi već nekoliko godina, gde ona besplatno daje RTK snimke svijju koncerata koji se mogu upotrebiti za obogaćivanje njihovih kulturnih programa. Jedna takva praksa omogućava RTK emitiranje kulturnih sadržaja bez finansijskih zaduživanja i bez potrebe dobijanja prava televizijskog emitovanja koncerata. S toga, ona je kazala

da jedan takav način stvaranja odnosa i partnerstva sa medijima je i kada se umetnički i kulturni stvaraoci pozivaju da daju mišljenja i da pričaju o kulturnim aktivnostima u televizijskim debatama ili u štampanim medijima u razmenu za prostor za promociju umetničkih aktivnosti od strane tih medija.

Ostale diskusije

Odnos mediji – akteri kulture – Po prisutnima, primetilo se da često mnogi mediji kada daju prostor jednoj kulturnoj aktivnosti ophadaju se kao da čine uslugu kulturnim akterima i stvaraocima. Autorka smatra da je ovaj pristup veoma pogrešan zato što mediji pre svega imaju dužnost izveštavanja i promoviranja ovih događaja zbog toga što imaju jedan ugovor sa javnošću.

Tekst kao kulturni artefakt – Dok se najveći deo diskusije razvio stavljajući naglasak na poteškoćama za iznalaženje prostora za promovisanje kulturnih i umetničkih aktivnosti u medijima, autorka izveštaja je navela da je funkcija medija više nego promoterska za kulturu i umetnost, treba biti funkcija kritike kulturnih proizvoda, stvaranja razumevanja kao i pokazivanje stvarnih vrednosti. Kada se izveštava o nekoj performansi, kod nas mediji ne objašnjavaju problematiku koja dotiče i njen kontekst, kao i stanje takve problematike u lokalnom kontekstu.

Nedostatak profesionalizma – Prisutni su videli nizak nivo predstavljanja kulture u medijima kao posledicu nedostataka adekvatne profesionalne

spreme novinara koji pokrivaju kulturu. Mali je broj novina, informativnih portala/ TV koji imaju posebne novinare za pokrivanje ovog sektora. I oni novinari koji rade ovaj posao, zbog loše motivacije, streme ka što bržoj promeni radnog mesta sa sektora kulture na sektor politike i aktualnosti zbog većeg interesovanja javnosti i mogućnosti unapređenja u platnoj listi. Tokom zapošljavanja ovih novinara ne postoje posebni zahtevi, znanja ili spremnost iz polja umetnosti i kulture koja bi se tražila.

Preporuke

Na osnovu razvijenih diskusija tokom fokus grupe izrađena je dolenaavedena lista preporuka:

- RTK, kao jedini javni medijum na Kosovu, kako na radiju tako i na televiziji, treba imati posebne kanale posvećene kulturi i umetnosti. Osim distribuisanja informacije o kulturnim i umetničkim događajima, i sa ciljem kulturne emancipacije i opšte edukacije umetničkog ukusa, trebaju se emitovati i kulturni sadržaji, dokumentarci, debate, diskusije sa autorima i kritikama, itd.

- MKOS treba podržavati više informativnih portala i platformi posvećene umetnosti i kulturi.

- Mediji trebaju više ulagati u rubrikama kulture. Trebaju se zapošljavati novinari sa adekvatnom spremom za pokrivanje ovog polja, kao i da se ne diskriminišu u finansijskom aspektu u odnosu sa novinarima iz drugih sekcija.

- Mediji trebaju stvoriti partnerstvo sa umetničkim stvaraocima, gde se za razmenu većeg prostora u medijima, umetnički stvaraoci trebaju dati više mogućnosti za pokrivanje koncerata, recitala, festivala, itd, omogućavajući tako bogatiji sadržaj kulturnih programa medija.

Kulturni forum

Pri kraju 2011.godine, Pozorište Oda je održalo brojne sastanke sa ciljem osnivanja mreže organizacija kulture na Kosovu. Ovim sastancima je prisustvovalo više od 60 učesnika, predstavnika raznih organizacija kulture, ostvarajući tako mogućnost za organizaciju osnivačke skupštine 23. marta 2012.godine, gde su se postavili temelji za mrežu nezavisnih organizacija kulture – Kulturni forum. Kao što je rečeno, osnivačka skupština je postavila temelje Kulturnog foruma sa 22 nezavisne organizacije kao članovima. Preko demokratskog glasanja usvojen je Statut i odabrano je predsedništvo Mreže. Kulturni forum je registrovan entitet kao Mreža nezavisnih organizacija kulture. Ovde se odlučilo da ulogu privremenog sekretariata preuzme Pozorište Oda do stvaranja kapaciteta za osnivanje profesionalnog sekretariata Mreže.

Kulturni forum Kosova je Mreža nezavisnih organizacija kulture na Kosovu osnovana sa ciljem:

- Osnaživanja nezavisnih organizacija kulture preko razvoja kapaciteta za primenu njihovih programa;
- Unapređenja organizacija članica;

- Obuhvaćanja organizacija članica u donošenju odluka;
- Povećanja podrške za nezavisnu kulturnu scenu;
- Zaštite i poboljšanja pozicije organizacija naspram relevantnim institucijama na Kosovu i van njega.

Kulturni forum ima za cilj da ispuni njegovu misiju preko doleavedenih aktivnosti:

- Komunikacija i umrežavanje nezavisnih organizacija kulture;
- Dinamička razmena informacija i iskustava;
- Aktivnosti lobiranja i advokiranja;
- Specifične obuke za potrebe organizacija članica;
- Organizaciju debata i foruma i
- Koordinaciju umetničkih i kulturnih aktivnosti.

Forum za razvoj kulture

Forum za razvoj kulture je projekat koji ima cilj da dalje razvije i osnaži Kulturni forum osnovan 2012.godine, dajući vredne savete i ekspertizu o kulturnim politikama na Kosovu. Projekat se podržava od strane kancelarije Evropske unije na Kosovu, dok ga primenjuju Kulturni forum, Pozorište Oda i Dokufest. Prve aktivnosti u okviru projekta su se primenile decembra 2013.godine. Projekat je predviđen da traje do novembra 2015.godine. Tokom ovog dvogodišnjeg razdoblja, Forum za razvoj kulture će izaći sa najmanje 28 proizvođa kulturnih politika, koji će proizići od istraživanja, debata, fokus grupa i konferencija. U okviru projekta će se takođe osnažiti mreža nezavisnih organizacija kulture, izgraditi će se njihovi unutrašnji kapaciteti i uticaće se u razvoju politika kulture na Kosovu stvarajući znanje o kulturi. Osim toga, u okviru projekta će se pospešiti dialog i saradnja između sektora nezavisne kulture i javnih vlasti da bi se našla konkretna rešenja za razvoj kulture na Kosovu.

www.forumikulturor.net

Projekat finansiran od EU i upravljan od Kancelarije Evropske unije na Kosovu

Implementuar nga:

FORUMI
KULTUROR

DOKU
FEST
International Documentary
and Short Film Festival

The background features a complex geometric pattern of overlapping squares and lines. The squares are rotated 45 degrees, creating a diamond-like grid. Some squares are filled with a light blue color, while others are defined only by thin blue outlines. The lines intersect to form a series of smaller, nested shapes, creating a sense of depth and movement.

forumikulturor.net
facebook.com/ForumiKulturor
twitter.com/forumikulturor